

William Chislett: Turkey's Membership of the European Union: A Rose or a Thorn?

Madrid: Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales y Estratégicos (www.realinstitutoelcano.org), 2004; 38 blz.; ISSN 1696-3504

Chislett, oud-correspondent van de *Times* en de *Financial Times* in Spanje, resp. Mexico, behandelt de moeilijkheden rondom de toelating van Turkije tot de EG/EU, de pro's en contra's die op politiek, economisch en cultureel gebied in de huidige discussie een rol spelen. Hij brengt in de

S I G N A L E M E N T E N

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. (F.v.d.B.), die ook alle bijdragen aan deze aflevering heeft verzorgd. De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/library/publications

herinnering dat Turkije al in 1963 geassocieerd lid werd, dat er in 1970 een overeenkomst werd gesloten voor een eventueel volledig lidmaatschap en dat Turkije in 1987 een aanvraag

daarvoor indiende. Hij verwijst naar de criteria voor toelating die in 2001 door de EU werden geformuleerd. Een besluit in positieve zin zou het bewijs zijn dat de EU niet alleen een

christelijke club is, maar openstaat voor andere culturen en religies. Er wonen reeds 9 miljoen moslims in het Europa van de 15. Turkije is van de islamitische landen de meest seculaire staat 'and as an EU member it could be a beacon for the much-maligned Muslim world, particularly neighbouring Iran and Irak which have embarked on democratization processes of varying degrees' (blz. 4). Tot nu toe steunen Spanje, Duitsland, Groot-Britannië en Italië openlijk een Turks lidmaatschap. Frankrijk kijkt de kat uit de boom. De traditioneel vijandige relaties met Griekenland zijn verbeterd. De kwestie-Cyprus lijkt niet langer een onoverkomelijk obstakel. Gezien de voorbehouden van andere landen over de toelating van Turkije tot de EU ziet het er na uit dat een besluit van een tien jaar durende onderhandelingsperiode en een lidmaatschap in 2015 in het vooruitzicht de meest optimistische uitkomst zal zijn op de komende EU-topconferentie. Turkije zou zo'n uitkomst overigens als een overwinning zien. De auteur betoogt dat een 'politically stable and richer Turkey, which would emanate over the long term from EU-membership, cannot but encourage pro-democratic forces in Muslim countries'. Het zou zeer kortzichtig van de EU zijn de deur voor Turkije op slot te doen. Sterker nog, het zou een vergissing van historische proporties zijn, en het land op een gevaarlijke manier terugwerpen op zichzelf. (F.v.d.B.)

A. Nuri Yurdusev (red.): Ottoman Diplomacy. Conventional or Unconventional?

Basingstoke: Palgrave Macmillan Ltd., 2004; ix + 202 blz.; 50,25 euro
ISBN 0-333-71364-8

De artikelen in deze bundel houden zich bezig met de wijze waarop door het Ottomaanse Rijk diplomatie werd geformuleerd en beoefend. Veel is bekend over de sociale, economische en politieke aspecten van het Ottomaanse Rijk, maar weinig over de

aard van zijn externe betrekkingen: 'Issues such as *how the Ottoman Empire formulated its policies vis-à-vis other states or empires and how it carried out its policies, what sort of means and instruments were used to conduct diplomacy and who were the agents carrying out those policies have been widely neglected.*' (blz. 1) De artikelen in de bundel trachten in deze leemte (mede via enkele *case studies*) te voorzien. De betrekkingen tussen het Ottomaanse Rijk en de Europese staten werden sterk bepaald door het proces van 'otherization': het elkaar in sterk negatieve zin beoordelen en betitelen ter bevestiging van de eigen (cultureel-religieuze) identiteit. Tot aan het eind van de 18de eeuw was er aan Ottomaanse zijde sprake van gebruik van informele, onconventionele diplomatieke middelen op *ad hoc*-basis, die in sommige gevallen traditie werden. Tot laat in de 17de eeuw was de Ottomaanse diplomatie 'unilateraal', 'non-reciprocal': waar de Sultan steeds op *ad hoc*-basis diplomatieke missies naar het buitenland stuurde, beschikten de Europese landen over residentieële ambassadeurs in de Ottomaanse hoofdstad. Dit veranderde in de loop van de 18de eeuw, met toenemend gebruik van een permanente vorm van diplomatie. Het Ottomaanse Rijk was tijdens de eerste drie eeuwen van zijn bestaan militair sterk maar in diplomatieke zin zwak, terwijl het in de laatste anderhalve eeuw van zijn bestaan militair zwak was, maar diplomatiek sterk. (F.v.d.B.)

Andres Kasekamp (red.): The Estonian Foreign Policy. Yearbook 2004; The Estonian Foreign Policy Institute.

Tallinn: Kirjastus Varrak, 2004; 172 blz.; (www.evi.ee)
ISBN 9985-3-0847-6

In acht essays analyseren Estlandse, Britse, Finse en Amerikaanse deskundigen op het gebied van de internationale betrekkingen enkele consequenties van de toetreding van Estland tot de NAVO en de EU, twee

instellingen die thans transformaties ondergaan. Zo vraagt een van de auteurs, tegen de achtergrond van verdere uitbreiding van EU en NAVO met bijvoorbeeld de Balkanstaten, zich af waar Estland zich in de transatlantische buitenlandse en veiligheidsproblematiek zal situeren: naast het 'Transatlantic Europe' van het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Nederland of het 'Core Europe' van Frankrijk en Duitsland? Andere artikelen gaan over de vraag wat men van de EU kan verwachten wat betreft haar beleid inzake het 'Verdere Noorden'; over 'Schengen en het Estlands-Russische grensregime'; de positie van Estland in het huidige constitutionele debat; de uitbreiding van de NAVO met het Baltisch gebied (gezichtsposities voor en na '9/11' in de media); democratie en crisispreventie – de stand van zaken en het EU-beleid dienaangaande in Moldova, Macedonië, Georgië en Estland. Verder is er een essay over de visie van de regering-Bush op het Atlantisch partnerschap. De bundel eindigt met een artikel waarin de defensiesamenwerking in het Baltische gebied, 'a meeting place of NATO, EU, Russian, Baltic, Nordic and Central European interests', tegen het licht van de bestaande theorieën over buitenlandse betrekkingen wordt gehouden. Slechts twee van de acht artikelen bevatten verwijzingen naar literatuur. (F.v.d.B.)

Lee Miles (red.): The European Union: Annual Review 2003/2004.
Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2004; 217 blz.; £ 17,99
ISBN: 4051-1919-5

Dit jaarboek, waaraan overwegend Britse wetenschapslieden een bijdrage leveren, kwam tot stand in samenwerking met *The Journal of Common Market Studies*. In vijftien essays worden de belangrijkste ontwikkelingen op politiek, economisch en juridisch terrein binnen de EU in de periode 2003-2004 geanalyseerd. Inclusief kwesties als het Griekse en het Itali-

aanse voorzitterschap; de activiteiten van de Europese Centrale Bank; de ontwikkelingen in de lidstaten en kandidaat-lidstaten zelf; de Europese Conventie; en de uitbreiding van de EU. In een redactionele bijdrage van Lee Miles wordt de kloof tussen de elite en de bevolking van de lidstaten wat betreft de ontwikkeling van de EU behandeld. Hij verwijst daarbij naar een volgend artikel in het jaarboek, van de hand van Desmond Dinan (George Mason Universiteit), waaruit blijkt dat (bijvoorbeeld) de Conventie over de toekomst van

Europa informatie heeft verschaft aan de elite en dat zij de discussie binnen de elite heeft gestimuleerd, maar dat ze er nauwelijks toe heeft bijgedragen de EU dichterbij de burgers te brengen. Volgens Miles is 2003 het jaar waarin de elite de taak van de opbouw van een 'popular' Europa meer dan ooit is gaan beseffen; 'Yet, what has also been shown is that Europe's governing political elite remains as confused as ever as to how to achieve it.' (blz. 7) John Peterson behandelt de houding van Europa en Amerika in de kwestie-Irak. Wat zou

er zijn gebeurd, zo vraagt hij zich af, indien alle 25 staten zich tegen de oorlog zouden hebben gekeerd? Zijn antwoord is dat de oorlog zou zijn doorgegaan, maar dat 'the EU would have emerged out of the war with more respect in Washington', wat in de volgende periode zijn vruchten zou hebben afgeworpen. Hij sluit zich aan bij diegenen die van mening zijn dat iedere 'EU position, in terms of shaping views about Europe in America, would have been preferable to its embarrassing disunity over Iraq.' (blz. 23/24) (F.v.d.B.)

E.P. Wellenstein

attempts to answer the question how to formulate a 'mission statement' for the enlarged European Union of now 25 members. He argues that this mission has not fundamentally changed since the 1950's: creating a zone of peace, stability and prosperity, based on democracy and the rule of law, for all European countries able and willing to live up to the Union's standards and rules. This zone grew from six to twenty-five members in fifty years, which constitutes as such an amazing success. With a couple of further enlargements looming over the horizon, full attention should now be given to consolidating the building of the Union whose big size poses new management problems. Some institutional improvements contained in the Treaty for a European Constitution could already be introduced before the – highly desirable – final ratification of that treaty, on a voluntary basis. But these internal problems must not make the politicians in charge of the Union's institutions lose sight of their wider – indeed worldwide – responsibilities: to contribute, through the growing external capacities of the Union, to a more just and more stable world order.

Arjo Klamer

addressing the rationale for an ever larger European Union, argues that a larger political entity is not necessarily better than a smaller one. The question is: What is the optimal size of political entities? The evidence suggests that small nations do generally better democratically, socially and economically than large nations. A large market is not an argument in an already global economy; a large political state does worse in terms of democratic processes and social welfare. The only important argument remains political power. But how realistic is it to expect the European Union to be truly unified in its foreign policy? And how much are the Europeans willing to sacrifice in order to gain political dominance in

S U M M A R I E S

the world? The rationale for an ever larger European Union is, therefore, lacking. The only significant benefit of the Europeans striving for unification is the questioning of existing borders and the emergence of regions as semi-political entities. Accordingly, the ideal of an ever larger political union may end up in its opposite: the realization of many small political entities which do better democratically, socially and economically.

Pim den Boer

looks at Europe from both a political and a cultural perspective. European integration has proved a successful experiment in sharing sovereignty which is quite remarkable since national sovereignty is so sacrosanct in international relations and infringements on it are made only in exceptional circumstances. The European Union may constitute an example of concrete and successful supranational policy to the rest of the world. After all, due to 'globalisation' a similar process of sharing national sovereignty will be needed at the global level as well. In contrast, European culture has little to do with this political experiment. European culture has been formed by an immense repertoire of intellectual and artistic traditions and innovations, the richness and variety of which have been developed by openness and an ability to be critical. European culture is thus based on reflection rather than on emotion.

Adriaan van der Staay, Frans Bletz and Erik Jurgens consider the paradox that so many people have feelings of uncertainty and indifference towards the European Union, while public support for the *principle* of European integration remains quite high. Why doesn't a relati-